

ROZSUDOK
V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Anny Markovej a členiek senátu JUDr. Júlie Horskej a JUDr. Dariny Ličkovej v právnej veci žalobcu: **D., a.s., A.Š.**, IČO: X. (pôvodne I.N.B., IČO: X.) zastúpený advokátom JUDr. L., Š. proti žalovanému: **B.K.B.**, IČO: X., **o zaplatenie 856 948,-- Sk s prísl.**, vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod spisovou značkou 44Cb 67/05, na dovolanie žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 11. júna 2008, č.k. 4Cob 106/2007-340, takto

r o z h o d o l:

Dovolanie žalobcu sa **z a m i e t a.**

Žalovanému sa náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e:

Okresný súd v Bratislava III rozsudkom zo 4.apríla 2007 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi istinu 175 886,-- Sk a zmluvnú pokutu vo výške 0,05% denne zo sumy 175 886,-- Sk od 18. decembra 2003 až do zaplatenia. Žalobcovi uložil povinnosť

zaplatiť žalovanému 25 779,-- Sk náhradu trov konania. Vo zvyšku v sume 681 062,-- Sk žalobu zamietol.

Rozhodol tak na základe nasledovne zisteného skutkového a právneho stavu. Právny predchodca žalobcu I.B., IČO: X. ako dodávateľ a žalovaný ako odberateľ uzavreli dňa 6. septembra 1996 zmluvu č. 121/NO o zabezpečení dodávky a odvodu pitnej vody do bytových objektov na N. č. 22, 24, 42 až 48 a 48 A a do výmenníkovej stanice na N. v B. na výrobu teplej úžitkovej vody pre uvedené objekty. Podľa čl. 3 bod 3 zmluvy účastníci dohodli v zmysle § 544 Občianskeho zákonníka zmluvnú pokutu vo výške 0,05% z dlžnej čiastky za každý deň omeškania s plnením úhrady. Žalobca za dodávku služieb vystavil žalovanému faktúry v celkovej výške 856 948,-- Sk so splatnosťou 17. decembra 2003, 23. januára 2004, 22. februára 2004, 2. apríla 2004, 12. apríla 2004.

Žalovaný v odpore proti vydanému platobnému rozkazu namietal, že žalovaná pohľadávka zanikla započítaním podľa § 580 Občianskeho zákonníka, a to započítacím prejavom 31. decembra 2003 na žalobcom vystavené dobropisy, splatné 12. júna 2001 vo výške 704 430,60,-- Sk a dňa 19. apríla 2004 na vystavené dobropisy vo výške 150 655,40,-- Sk.

Žalobca potvrdil, že vystavil v prospech žalovaného štyri dobropisy z dôvodu nesprávneho odpočtu spotreby tepla za roky 1998-2000. Namietal však skutočnosti tvrdené žalovaným o zániku pohľadávky žalovaného, týkajúcej sa dobropisovaných čiastok započítaním. Tvrdil, že jeho záväzok voči žalovanému zanikol započítaním vykonaným započítacím prejavom z 19. júna 2001 a z 23. augusta 2001. Týmito úkonmi započítal svoju pohľadávku voči žalovanému v sume 679 200,-- Sk, vyúčtovanú žalovanému listom z 31. mája 2001. Uvedená suma predstavuje náhradu za užívanie pozemkov žalovaným, ktoré sú vo vlastníctve žalobcu, a to za obdobie od 1. januára 1999 do 31. decembra 2000 s výškou jednostranne určenej náhrady 200,-- Sk/rok, čo pri výmere 1.698 m² predstavuje za dva roky sumu 679 200,-- Sk. Má za to, že užívaním pozemkov (ich zastavaním bytmi vo vlastníctve žalovaného) sa žalovaný bezdôvodne obohatil.

Žalovaný namietal, že z jeho strany nedošlo k bezdôvodnému obohateniu za užívanie pozemkov žalobcu pod bytovými domami (na parc. č. X., X., X., X., X., X., X., X.), nakoľko v zmysle § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov, vzniklo zo zákona vecné bremeno k zastavanému pozemku v prospech vlastníkov bytov. Žalobca umelo vytvoril pohľadávku z užívania pozemkov, ktorú si započítal na pohľadávku zo zmluvy o dodávke vody.

Súd prvého stupňa sa zaoberal prejudiciálnou otázkou započítacích prejavov. Dospel k záveru, že k započítaniu oznámením žalobcu z 19. júna 2001 vo výške 679 200,-- Sk nedošlo z dôvodu, že pohľadávky neboli spôsobilé na započítanie, lebo neboli rovnakého druhu, čo je predpokladom platného započítania. Bezdôvodné obohatenie žalovaného v tomto prípade spočívalo v užívaní pozemku žalobcu pod bytovými objektmi žalovaného v pravidelne sa opakujúcich výkonoch, ktoré neboli vyjadrené v peniazoch pre absenciu zmluvy o nájme pozemkov, resp. dohody o náhrade za vecné bremeno. Súd mal za to, že oproti sebe stoja pohľadávky, ktoré nie sú rovnakého druhu, nakoľko pohľadávka žalovaného (peňažné plnenie z dobropisov) vyplývala zo zmluvy, t.j. zo záväzku z obchodno-právneho vzťahu. Akceptoval preto námietky žalovaného, že nedošlo k platnému započítaniu.

Súd prvého stupňa mal za to, že k zániku pohľadávky žalobcu došlo započítacím prejavom žalovaného z 20. januára 2004 vo výške 679 200,-- Sk. V časti sumy 175 886,-- Sk pohľadávka žalobcu nezanikla, nakoľko súd považoval za preukázané, že záväzok žalobcu z časti dobropisu č. 9801006138 vo výške 175 886,-- Sk zanikol započítaním zo strany žalobcu dňa 23. augusta 2001 (č. 20010692) na ťarchopis vystavený žalovanému ako vyúčtovanie energií za rok 2000 na sumu 162 757,80,-- Sk a časť ťarchopisu za vyúčtovanie energií za 1. polrok 1999 vo výške 64 957,20,-- Sk. V tejto časti žalobca listinnými dôkazmi - faktúrami z obdobia rokov 1999 a 2000 preukázal, že cena za dodávku a odvod pitnej vody zodpovedala predmetnému obdobiu a teda ťarchopisy boli vystavené v súlade so zmluvou z 1. októbra 1996. Preto zaviazal žalovaného na zaplatenie 175 886,-- Sk istiny a zmluvnej pokuty vo výške 0,05% denne od 18. decembra 2003 do dňa nasledujúceho po splatnosti faktúry č. 980102691. Vo zvyšku súd prvého stupňa žalobu zamietol, lebo k zániku pohľadávky žalobcu došlo započítaním na dobropisy vystavené žalobcom v prospech žalovaného.

O trovách konania súd rozhodol podľa § 142 od. 2 O.s.p., t.j. podľa pomeru úspešnosti účastníkov konania.

Proti tomuto rozhodnutiu, a to v časti, v ktorej súd prvého stupňa žalobu zamietol a v časti výroku o trovách konania podal žalobca odvolanie. Namietal, že závery súdu vychádzajú z nesprávneho právneho posúdenia charakteru započítavaných pohľadávok. Bezdôvodné obohatenie na strane žalovaného spočíva v tom, že žalovaný bezplatne užíval pozemky vo vlastníctve žalobcu bez toho, aby za ich užívanie uhrádzal alebo uhradil primeranú odplatu. Občiansky zákonník v § 458 priznáva nárok na peňažnú náhradu žalobcovi, ktorý bol v dôsledku nepeňažného bezdôvodného obohatenia ukrátený. Žalobcovi voči žalovanému vznikla pohľadávka na peňažné plnenie. Občiansky zákonník v ustanovení

§ 580 neustanovuje rovnaký právny základ ako podmienku započítateľnosti. Jedinou podmienkou na započítanie je druh plnenia a pretože obe pohľadávky sú peňažné, t.j. sú rovnakého druhu, bolo započítanie vykonané platne a v súlade s Občianskym zákonníkom. Teda započítací prejav žalobcu 19. júla 2001 je platný. Žalovaný nemohol započítavať svoje neexistujúce pohľadávky z dobropisov č. 9801006136, 9801006137, 9801006138 a 9801006139 proti pohľadávke žalobcu na zaplatenie sumy vo výške 856 948,-- Sk z titulu neuhradených faktúr za dodávku vody, lebo neexistujúce pohľadávky nie je možné započítavať. Žiadal, aby odvolací súd v napadnutej časti zmenil rozsudok Okresného súdu Bratislava III a žalobe vyhovel. Súčasne žiadal priznať náhradu trov konania.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Bratislave ako odvolací súd (§ 10 ods. 1 O.s.p.) rozhodnutie súdu prvého stupňa v napadnutej zamietajúcej časti a súvisiacom výroku o trovách konania podľa § 219 O.s.p. potvrdil. Žalovanému nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Súčasne odvolací súd vo výroku rozhodnutia pripustil dovolanie.

Podľa odôvodnenia rozhodnutia odvolací súd po prejednaní veci dospel k záveru, že súd prvého stupňa vykonal vo veci dostatočné dokazovanie a vec v podstate i správne právne posúdil. Stotožnil sa so záverom súdu prvého stupňa, že nemožno akceptovať zápočet žalobcu týkajúci sa jeho pohľadávky z nájomného za užívanie jeho pozemkov, na ktorých stoja bytové domy, ktoré boli v čase vyčíslenia nájomného (v rokoch 1999 až 2000) vo vlastníctve žalovaného.

Podľa § 23 ods. 5 zák. č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, ak vlastník domu nie je vlastníkom pozemku, vzniká k pozemku právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ktoré sa zapíše do katastra nehnuteľností. Tento zákon však nerieši spôsob úhrady za vecné bremeno ako napr. zákon o energetike.

Podľa § 151n ods. 3 Občianskeho zákonníka pokiaľ sa účastníci nedohodli inak, je ten, kto je na základe práva zodpovedajúceho vecnému bremenu oprávnený užívať cudziu vec, je povinný znášať primerane náklady na jej zachovanie a opravy; ak však vec užíva aj jej vlastník, je povinný tieto náklady znášať podľa miery spoluužívania.

Odvolací súd dospel k záveru, že vzhľadom na to, že na pozemku žalobcu sú vystavené bytové domy, ktorých vlastníkom je - alebo v čase, za ktoré žalobca požadoval vydanie bezdôvodného obohatenia - bol žalovaný, nemožno aplikovať citované ustanovenie týkajúce sa nákladov za užívanie pozemku.

Keďže zákon nerieši spôsob úhrady za predmetné vecné bremeno, podľa názoru odvolacieho súdu nemôže žalobca jednostranne určiť jej výšku sám a v žiadnom prípade nemôže jednostranne požadovať odplatu za nájomné. Nakoľko je nesporné, že žalobca

je obmedzený vo svojom vlastníckom práve k pozemkom, odvolací súd toto považuje za otázku zásadného právneho významu, a preto podľa § 238 ods. 3 O.s.p. pripustil dovolanie.

O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p. s tým, že úspešnému žalovanému v odvolacom konaní žiadne trovy nevznikli.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie s poukazom na prípustnosť dovolania uvedenom vo výroku odvolacieho súdu. Uviedol, že prvostupňový súd sa vysporiadal len s právnym charakterom spôsobilosti započítania pohľadávky a nevenoval svoju pozornosť otázkam samotnej existencie pohľadávky a momentu jej vzniku, čo môže vyvolávať stav, že tieto dve skutočnosti neboli sporné a boli pre súd nepochybne v čase rozhodovania dané. Krajský súd v Bratislave však v rámci odôvodnenia rozsudku jednoznačne konštatoval, že pohľadávka na započítanie daná, čo do jej existencie, nebola a samotnou stránkou spôsobilosti na jej započítanie sa preto logicky už v konaní a ani v odôvodnení rozsudku nezaoberal. Samotná pohľadávka vznikla podľa právneho názoru žalobcu z titulu neuhradenia náhrady za užívanie práv z vecného bremena, a tým z bezdôvodného obohatenia žalovaného na úkor žalobcu. Jej vznik je viazaný na samotné užívanie práv žalovaným zodpovedajúcich z vecného bremena a v príčinnej súvislosti s tým vznikom bezdôvodného obohatenia na strane žalovaného. Má za to, že čo do druhu ide o peňažnú pohľadávku, ktorá je spôsobilá k započítaniu.

Podľa názoru žalobcu § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov upravuje len samotné vecné bremeno ako právo užívania jednotlivých zložiek vlastníckeho práva povinného z vecného bremena, ale toto ustanovenie už neupravuje samotný vzájomný právny vzťah subjektu oprávneného z vecného bremena a subjektu povinného strpieť tieto oprávnenia a samotné vecné bremeno a práva k nim sa viažuce. Mal za to, že zákon ponechal na úvahe dotknutých subjektov ako postupovať pri týchto právach, najmä pri práve náhrady za vecné bremeno, ktoré patrí povinnému z vecného bremena. Žalovaný užíva dotknuté pozemky oprávnene, ale zároveň postupoval neoprávnene, keď za toto obmedzenie vlastníka pozemku neuhrádza žiadnu náhradu. Samotné vecné bremeno v tomto prípade neznamená, že oprávnený z vecného bremena môže dotknuté pozemky užívať bez náhrady. Na tomto základe preto vznikla pohľadávka žalobcovi voči žalovanému z titulu neuhrádzania predmetných náhrad za užívanie vecného bremena, a preto sa žalovaný v tomto smere neoprávnene obohatil na úkor žalobcu. Dovolací súd by preto mal zaujať právne stanovisko v prvom rade k samotnej existencii pohľadávky na strane žalobcu voči žalovanému z titulu neuhradenia náhrady za užívanie práv z vecného

bremena, a tým z bezdôvodného obohatenia žalovaného na úkor žalobcu, v druhom rade k momentu vzniku tejto samotnej pohľadávky a v treťom rade k spôsobilosti započítania tejto pohľadávky.

Žiadal, aby dovolací súd napadnutý rozsudok Krajského súdu v Bratislave, aj rozsudok Okresného súdu Bratislava III zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu žiadal dovolanie odmietnuť. Mal za to, že sa nejedná o vec zásadného právneho významu, lebo predmetom sporu bola úhrada faktúr započítaných žalovaným s dobropismi vystavenými žalobcom v súlade s § 580 Občianskeho zákonníka. Predmetom sporu nie sú úhrady za vecné bremeno. Podotkol, že v súčasnosti už nie je pasívne legitimovaným účastníkom konania, lebo od roku 2000 nie je vlastníkom bytových domov na N. č. 22-24 a 48-48A v B. v dôsledku prevodov družstevných bytov do vlastníctva ich nájomcov v súlade so zákonom č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov. Žalobca sa môže domáhať finančnej náhrady za predmetné vecné bremeno - za užívanie pozemkov voči dotknutým vlastníkom bytov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie je prípustné v zmysle § 238 ods. 3 písm. b/ O.s.p. v znení do 31. augusta 2005 vec prejednal a dospel k záveru, že dovolaniu žalobcu nie je možné vyhovieť.

Odvolací súd pripustil proti svojmu rozhodnutiu dovolanie. Za otázku zásadného právneho významu pokladá posúdenie vzniku práva na odplatu povinného subjektu voči subjektu oprávnenému z práva zodpovedajúceho vecnému bremenu.

Vecné bremeno je právo k cudzej nehnuteľnej prípadne hnutelnej veci, ktoré obmedzuje vlastnícke právo v prospech tretieho subjektu. Na základe zriadenia vecného bremena vzniká právny vzťah medzi oprávneným a povinným.

Právny inštitút vecného bremena je upravený v ustanoveniach § 151n, § 151o a § 151p Občianskeho zákonníka.

Podľa § 151n ods. 3 Občianskeho zákonníka pokiaľ sa účastníci nedohodli inak, je ten, kto je na základe práva zodpovedajúceho vecnému bremenu oprávnený užívať cudziu vec, povinný znášať primerane náklady na jej zachovanie a opravy; ak však vec užíva aj jej vlastníkom, je povinný tieto náklady znášať podľa miery spoluužívania.

Pri výkone práva z vecného bremena je zaviazaný subjekt povinný v prospech oprávneného subjektu niečo strpieť, niečo konať alebo sa niečoho zdržať. Môže vzniknúť aj viac povinností zaviazaného subjektu, ktoré vyplývajú z užívania cudzej veci. Podľa § 3 ods. 3 Občianskeho zákonníka však výkon práv a povinností vyplývajúcich z vecného

bremena ako občianskoprávneho vzťahu nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi.

V prejednávanej veci právo zodpovedajúce vecnému bremenu vzniklo na základe § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov.

Ak sa účastníci tohto vzťahu nedohodnú inak, platí dispozitívna úprava § 151n ods. 3 Občianskeho zákonníka tak, že subjekt, ktorý má na základe práva zodpovedajúce vecnému bremenu oprávnenie užívať cudziu vec, je povinný znášať primerané náklady na jej zachovanie a opravy.

Z uvedeného vyplýva, že zriadenie vecného bremena nie je odplatné, pokiaľ sa nedohodne inak. Oprávnený subjekt je povinný znášať len primerané náklady na zachovanie a opravy nehnuteľnosti. V zmluve si môžu dohodnúť výšku platieb, ich splatnosť, ako aj ostatné práva a povinnosti.

Je nepochybné, že medzi žalobcom a žalovaným nie je písomná dohoda o rozsahu a obsahu práv a povinností vyplývajúcich z vecného bremena. Nie je písomná dohoda o platbách za užívanie cudzej veci. Teda žalobca ako vlastník nehnuteľnosti nemá právo, okrem nákladov na zachovanie a opravu nehnuteľnosti, aj na platby ako odplatu za užívanie jeho nehnuteľnosti.

Súd prvého stupňa nepripustil započítanie vykonané žalobcom, teda zánik peňažného záväzku žalobcu voči žalovanému, ktorý vznikol vystavením dobropisov žalobcom v prospech žalovaného, s pohľadávkou vyúčtovanou žalovanému ako odplatu za zriadenie vecného bremena na nehnuteľnostiach v prospech žalovaného. Odvolací súd sa stotožnil s názorom žalobcu, že uvedené pohľadávky žalovaného a žalobcu sú rovnakého druhu, lebo ide o peňažné prostriedky. Tento právny názor je aj podľa dovolacieho súdu správny. Teda ich vzájomné započítanie v zmysle § 580 Občianskeho zákonníka by inak bolo možné. Žalobcovi však právo na odplatu za obmedzenie jeho vlastníckeho práva k pozemku voči žalovanému nevzniklo, preto žalobca voči žalovanému nemal na započítanie žiadnu vzájomnú pohľadávku.

K zániku uplatnenej peňažnej pohľadávky istiny 856 948,-- Sk došlo z dôvodu započítacieho prejavu žalovaného 31.decembra 2003 voči žalobcovi z vystavených dobropisov žalobcu v prospech žalovaného. Dovolací súd nezistil dôvody dovolania, ani vady konania uvedené v ustanovení § 237 O.s.p. Preto podľa § 243b ods. 1 O.s.p. dovolanie žalobcu zamietol.

O trovách dovolacieho konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 v spojení s § 243b ods. 4 O.s.p. Žalovaný bol v dovolacom konaní úspešný, a preto mu patrí náhrada trov dovolacieho

konania. V dovolacom konaní mu trovy konania nevznikli, a preto dovolací súd mu ich náhradu nepriznal.

P o u č e n i e: Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 21. mája 2009

JUDr. Anna Marková, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: M.